

Budapest foghíjai

Majd ha nem szorongat a lakásgond – Lebontani a deszkapalánkokat

A hajdan híres Hacker-szálát — amelynek alkalmi teátrumában Déryné ifjasszony és a Békési áinéven színészkedő Katona József is fellépett — alig egy évtizede bontották le, majd korszerű lakóházat emeltek a helyén. A szomszédos telken viszont ma is egy, a forgalmat nehezítő-zavaró házmatuzsálem könyököl a Tanács körútra. Am hónapjai megszámláltattak: a bontósákányok hamarosan az oldalába harapnak.

A városát szerető pesti olvasó — a szomszédos Váci utca évek óta tátongó foghijaira gondolva — riadtan kérdezheti: vajon újabb üres telekkel gyarapodik Budapest központja? Az aggály indokolt — a válasz viszont megnyugtató: *nem*. A Tanács körúton a 9-es házszám még ebben az öt-éves tervben egy új lakóépület kapubejárata fölött világít majd; a földszinten üzletek nyílnak, az emeleteken pedig 41 otthonnak lesz helye. S ha lassan is, sor kerül a többi — régóta esedékes — fogpótlásra.

Kicsiny szám

Előrebocsátom: viszonylag *kicsiny* számról lesz szó. Mint Gáspár Tibortól, a fővárosi tanács városrendezési és építészeti főosztályának helyettes vezetőjétől megtudtuk: 1980-ig 400 lakás épül e városkép szempontjából megkülönböztetett figyelmet kivánó telkeken. A Rákóczi út 66. jó ideig a metró felvonulási területe volt: 30 lakásos ház áll majd ott. Beépül a Baross tér utolsó foghíja is: Budapest egyik legnagyobb élelmiszer-áruháza és 56 lakás kerül oda. Két épületnek van helye a Kálvin tér és a Kecskeméti utca sarkán, hogy mintegy 90 lakással gazdagodjék az V. kerület, s még egy belvárosi esemény: 53 lakásos ház épül a Váci és a Régi posta utca sarkán. A lakások alatti szinteken a bevágárlónegyedhez méltó, 4500 négyzetméteres Aranypók-kisáruház lesz. A Várban is emelnek két kisebb, néhány lakásos épületet a Fortuna utca 26. és az Uri utca 26. telken. Az új lakóházak tervei már készülnek.

E rövid listát olvasva óhatatlanul felöltlik: a budapesti városképet az említetteknel *lényegesen* több foghíj rontja. Tűzfalak kö-

zött gazosodó, az utcáktól általában deszkapalánkkal elkerített, raktározásra használt üres telkek. Jobbik — de meglehetősen ritka megoldás, ha e *grundokat* egy iskolához csatolják, vagy hintát felszerelve, homokozót létesítve alkalmi játszótereket alakítanak ki. S felidéződnék az utóbbi hónapok panaszai is: a fővárosban *fogytán a lakásépítésre alkalmas — közművesített, vagy könnyen közművesíthető — terület*; a nagy értékű házgyárak kapacitása csak részlegesen kihasználható.

Mindaz igaz, *de célszerű lenne-e* Budapest meglehetősen korszerűtlen városszerkezetét konzerválni, a sikátorszerű utcákat további hatvan-nyolcvan évig megtartani? Már a két világháború között is történtek kísérletek a múlt században kialakult utcák szélesítésére. A foghíjakon, a régi házak homlokzatánál beljebb korszerű, központi fűtéses házakat építettek — s most, három-négy évtizeddel később meglehetősen szokatlan képződményt alkotnak. A Teréz-, az Erzsébet-, a József- és a Ferencváros szerkezete *nem lett* korszerűbb általuk; inkább e lakóházak szürkültek hozzá környezetükhöz.

Pest foghíjas belső kerületei *egészségtelenül* — más fővárosokhoz képest már-már egyedülállóan — *levegőtlenek*. A VI. kerületben például csupán egyetlen játszótér van, és mindössze 26 *négyzetcentiméternyi (!) zöldterület jut egy terézvárosi lakóra*. A szomszédos VII. kerületben sem különbség a helyzet. Ritkítani kellene tehát a házakat, s nem fokozni a zsúfoltságot. A ritkítással, az elavult utcasorok teljes szanálásával viszont várni kell, esetleg több évtizedet is. Ma *még nem olyan a lakáshelyzet, hogy csupán városrendezési megfontolásból komfortos otthonok tízezreit ledöntsék*.

Tűzfalak között

Raadásul a foghíjak beépítését műszaki akadályok is *gátolják*. A házgyárak több mázsás paneljeit akárhol *nem lehet* összeszerelni, részint, mert a toronydaruknak hely kell, továbbá, mert a gyári sablonokban öntött elemek mérete *adott*. Előadódhat, hogy a két tűzfal közé emelt épület fél-másfél

méterrel *keskenyebb* lenne, mint az üres telek. Még az is előfordulhatna, hogy a daru „körbeépitene” önmagát.

A belső kerületek rekonstrukciójához kétségkívül nagyfokú *szervezettség* van szükség, lényegesen összehangoltabb munkára, mint amilyent az építőipar általában produkál. Foghíjbeépítésre hivatkozva *nem lehet több évre lezárni a forgalom elől az amúgy is sűrűn lakott, keskeny utcákat*. S hogy mennyire nem ratabilis az ilyen munka, arra Víziváros a példa. Az ugyancsak elavult, zsúfolt budai kerület foghíjainak beépítése jó ideje tart. Építkeztek már ott a Szolnok megyeiek, a Budapesti Lakásépítő Vállalat szakemberei... majd elvonultak. Most a Favorit Szövetkezet munkálkodik a Csalogány utca, Horvát utca vidékén — komótosan építgetik a házakat.

Gáspár Tibor úgy fogalmaz: Budapest belső kerületeinek gyökeres megújításához akkor kell hozzákezdeni, ha a mennyiségi lakásigény *már nem szorongat*. Ha mód nyílik a girbe-gurba utcák kiegyenesítésére, új sugárutak és parkok létesítésére. Való igaz: a várakozás kényszermegoldás. Teljes télenkedésről még sincs szó: a VI. és a VII. kerület egy-egy tömbjének „rehabilitációs” felújítására hamarosan sor kerül, s a távlati tervek között szerepel Angyalföld, a belső Józsefváros, Ferencváros korszerűsítése is. A nyolcvanas években várhatóan *már érdemben is* előbbre lépünk.

A megoldás

A gondok és az érvek ellenére *mégsem fogadhatjuk el a foghíjas pesti Belvárost jelenlegi állapotában*. Eppen, mert oly kevés a zöldterület, *le kellene bontani a deszkapalánkokat!* Vasanyagok, deszkák, hulladékok tárolására alighanem másutt is akadna hely (például akár a megüresedő belvárosi fászpincékben). Néhány tucat fával, játszószerekkel, pázsittal, virággal *kellemes pihenőhelyekké* alakíthatók a tűzfalak közé ékelt grundok. Alighanem ez a legolcsóbb, egyben legésszerűbb áthidaló *megoldás*. A Belvárosban ma felnövő gyermekek számára talán az *egyetlen egészséges* lehetőség.

Földes Tamás